

Verojärjestelmien rooli ja potentiaali kestävyyssiirtymässä – syvärakenteiden tarkastelua

KTT, yliopisto-opettaja Anette Ala-Lahti

Rakenne

- 1) Oikeusjärjestelmien merkitys yhteiskunnan muutoksessa
- 2) Olemassa olevat kestävämmät syvärakenteet
- 3) Verojärjestelmän ratkaisut kestävyys siirtymää edistävinä / haittaavina – arviointimalli
- 4) Loppusanat

Oikeusjärjestelmien merkitys yhteiskunnan muutoksessa

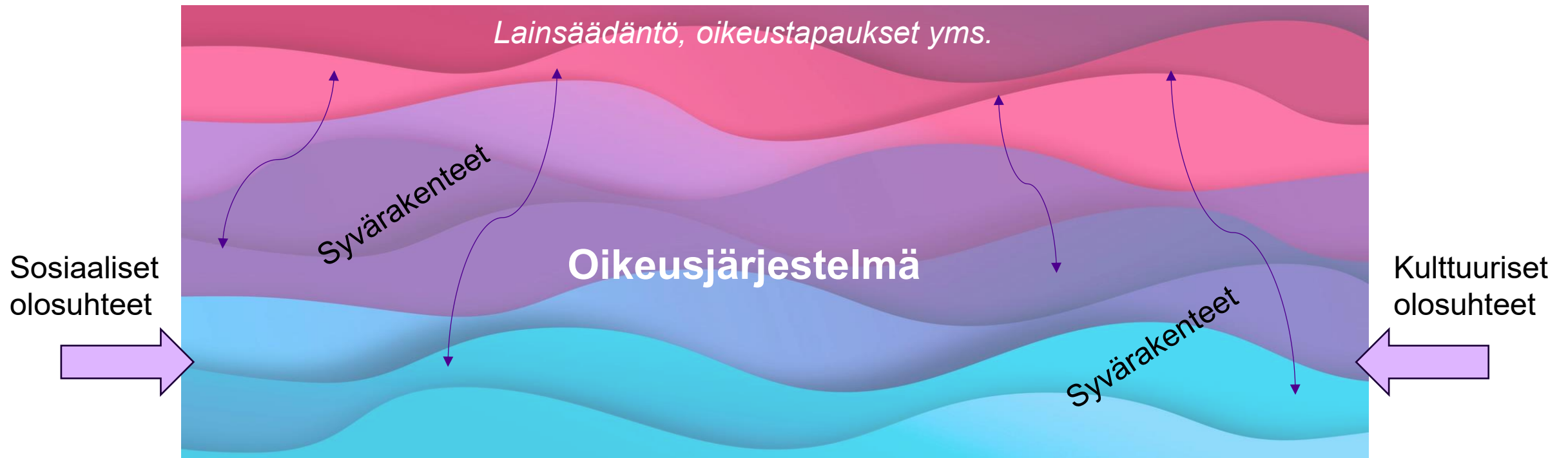

- Jokaisen oikeusnormin tarkoitus on jollain tavalla ohjata yhteiskunnan toimintaa, eli rakentaa tietynlaista yhteiskuntaa
- Sosiaaliset muutokset luovat paineen lainsäädännön muuttumiselle:
 - *mutta kun tietyt oikeusnormit ovat vakiintuneet osaksi yhteiskuntaa, voivat ne muodostua lähes kyseenalaistamattomiksi yhteiskunnan toimintaperiaatteiksi*

***Oikeusjärjestelmä on siis keskeisessä roolissa
suhteessa sosiaalisisiin muutoksiin:
se tarjoaa mahdollisuuden vakiinnuttaa
yhteiskuntaan uudenlaisia arvoja ja tavoitteita
mutta voi toisaalta jarruttaa muutosta.***

Oikeusjärjestelmien merkitys yhteiskunnan muutoksessa

Tuorin teoriaa mukailten:

“The model of sustainable development is recognized worldwide at the policy – or at least at the programmatic – level. At the UN Conference on Environment and Development in 1992 in Rio de Janeiro, the international community of nations assumed the binding duty to implement that model in concrete policy at the national and global levels. Central to it are the conditions for the possibilities of the reproduction of human societies, from small-scale communities to the global society.

This combination of a largely shared diagnosis and an equally largely shared view that action is necessary – although the question of how to act remains controversial – shows that in spite of all the conflicts and controversies around sustainable development, there are clear signs that a factually recognized pre-deliberate agreement is emerging.”¹

“Scientists have a moral obligation to clearly warn humanity of any catastrophic threat and to “tell it like it is.” On the basis of this obligation and the graphical indicators presented below, we declare, with more than 11,000 scientist signatories from around the world, clearly and unequivocally that planet Earth is facing a climate emergency.”²

“Earth’s climate is now departing from the stable conditions that supported human civilization for millennia. --- Uncertain tipping thresholds make precaution essential, as crossing them could commit the planet to a hothouse trajectory with long-lasting and potentially irreversible consequences.”³

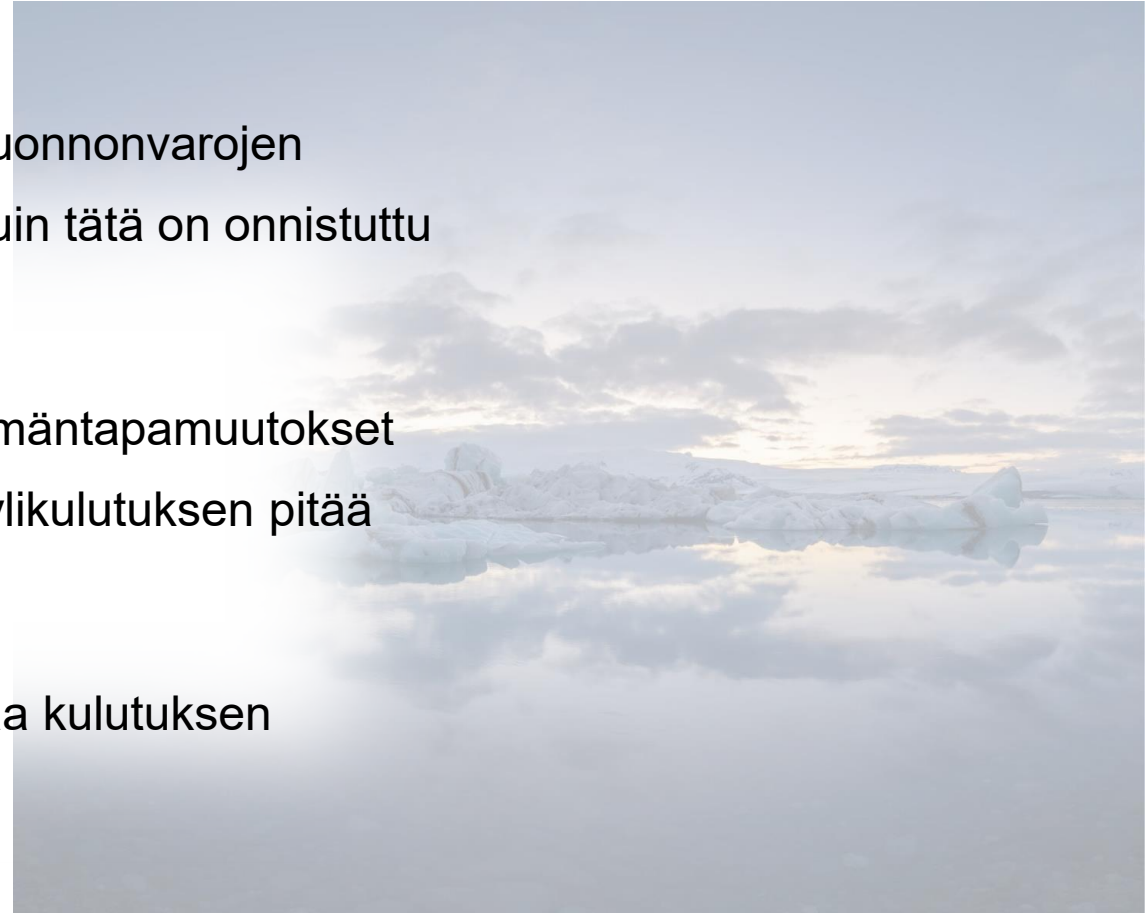
1 Grunwald, Armin: What kind of theory do we need for sustainable development – and how much of it? Some thoughts. Teoksessa Enders, J. C. – Remig, Moritz (toim.) Theories of sustainable development. Routledge 2015.

2 William J Ripple et al.: World Scientists’ Warning of a Climate Emergency, BioScience, Volume 70, Issue 1, January 2020, <https://doi.org/10.1093/biosci/biz088>

3 Ripple, William J. et al.: The risk of a hothouse Earth trajectory. One Earth 2026, Volume 9, Issue 2, <https://doi.org/10.1016/j.oneear.2025.101565>

Kestämättömät rakenteet

- Maailmanlaajuinen vaurauden kasvu on jatkuvasti lisännyt luonnonvarojen käyttöä ja kuormittanut ekosysteemejä paljon nopeammin kuin tätä on onnistuttu vähentämään paremman teknologian avulla.
- Kestävyyssiirtymä on mahdollinen vain, jos laaja-alaiset elämäntapamuutokset täydentävät teknologista kehitystä → ympäristöä tuhoavan ylikulutuksen pitää loppua.
- Pelkät teknologiset innovaatiot eivät riitä erottamaan jatkuvaa kulutuksen lisääntymistä sen haitallisista ympäristövaikutuksista.

Miksi kulutusta halutaan yhteiskunnan tasolla?

Kylie Jenner Gives Tour of Her Family's Jaw-Dropping Palm Springs Home

April 11, 2026

Nuorten katuväkivallan taustalla rahan ja taloudellisen itsenäisyyden ihannointi, sanoo Nuorisotutkimusseura

– Tutkimuksemme perusteella väkivalta selittyy ennemminkin kaupallistuneilla elämäntavoilla ja taloudellisilla menestyspaineilla. Osa nuorista pyrkii tienamaan harmaan ja laittoman alueen bisneksillä, jotka altistavat konflikteille, tutkijatohtori Malin Fransberg sanoo.

Nopea rikastuminen ja passiiviset tulot ovat nyt kaikkien huulilla – selvitimme, voiko nukkuessaan tienata oikeasti

Kehopikamuoti

Kehoihanteisiin on valunut pikamuodista tuttu ilmiö: tänään kaunis voi ensi viikolla olla jo rumaa. Lisäksi käsillä on teknologian aikaansaama murros, jonka seurauksia ihmisten kehonkuvaan on vaikea ennustaa.

Räppäri Sliki haluaa paljon rahaa ja eläkkeelle

Räppäri on seurannut huolestuneena, kuinka häntä nuorempi sukupolvi asettaa itselleen vielä hurjempia tavoitteita.

Vikman on nähnyt somevideoita, joissa bodatut äijät sanovat nuorille miehille, että rahaa pitää tehdä tai elämästä ei tule mitään.

– 16–20-vuotiaat soittavat kriisipuhelimeen, että kun mulla ei ole vielä näitä rahoja tai autoja, niin olenko feilannut elämässäni. Se on mielestäni tosi järkyttävää.

Talousviisaat nostavat yhden keinon muiden ylitse, jotta kysyntä Suomessa saataisiin liikkeelle

Suomen talouden kasvu- ja työllisyysluvut olisivat nykyistä myönteisemmät, jos vain suomalaiset laittaisivat rahansa sukanvarren sijaan kulutukseen.

Tähän johtopäätökseen voi tulla, kun lukee valtiovarainministeriön tuoreinta talouskatsausta. Katsauksen mukaan Suomen talouden toipumisen ”ongelmana on kotimaisen kysynnän puute”.

Työministeri **Matias Marttinen** (kok.) kertoi Ylen haastattelussa esittävänsä hallitukselle verotuksellista täsmätoimea, jotta suomalaiset saataisiin kuluttamaan nykyistä enemmän.

**Miten voidaan toteuttaa
kestävyyssiirtymä ja samalla
ihmisten mahdollisuus hankkia
elantonsa?**

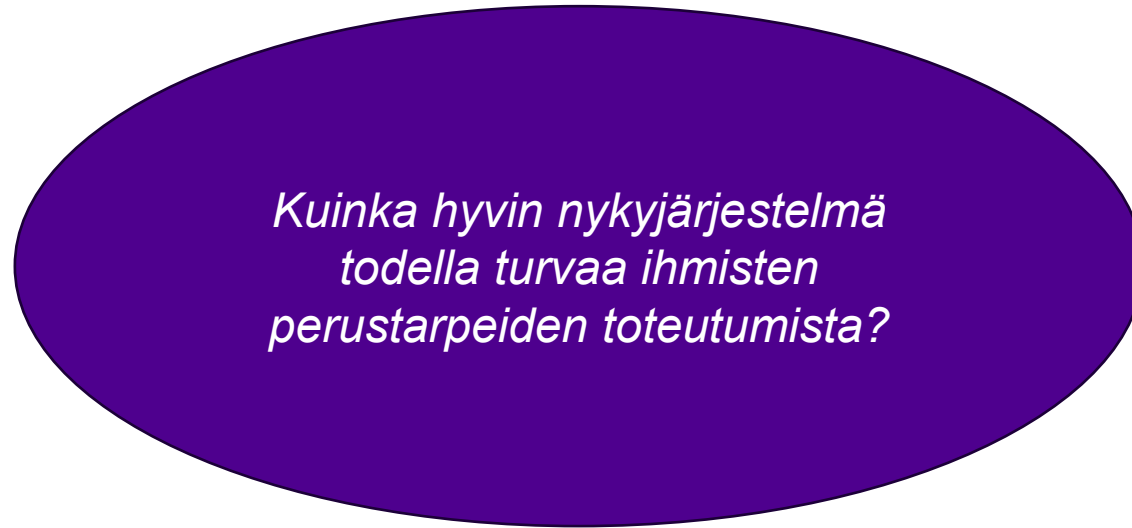

Kasvupyrkimykset ajavat toiminnan tehostamista
= vähemmän työntekijöitä → työttömyys

Toiminnan siirtäminen halvempiin maihin → paikalliset tuotteet/palvelut eivät pysty kilpailemaan halvalla (/riistolla) tuotettua vastaan

Taloukasvun hyödyt eivät jakaudu tasaisesti

Mielenterveysongelmat

Kansainväliset tuotantoketjut = kriisialttius

Keino nousevien hintojen hillintään korkojen nosto = tarkoitus lisätä työttömyyttä

Nyt tuli kattava arvio asuntovelallisille – Näin kulusi tulevat nousemaan

Seitsemän asiantuntijatahoa arvioi Iltalehden kyselyssä, miten käy koroille ja asuntolainakuluille. Vaikutus asuntovelallisen tilanteeseen voi olla varsin tuntuva.

Enemmistö asiantuntijoista odottaa Iltalehden kyselyssä Euroopan keskuspankilta (EKP) tänä vuonna kahta koronnostoa. Tällöin EKP:n tärkein ohjauskorko eli pankkien talletuskorko nousisi 2,5 prosenttiin, kun se nyt on 2.

Persianlahden sota on ravisuttanut korkomarkkinoita, sillä Hormuzinsalmen sulusta johtuva öljyn hintashokki nostaa inflaatiopainetta, ja keskuspankin tehtävänä on hillitä hintojen nousua ohjauskoroilla. Niiden muutokset taas heijastuvat asuntolainoissa käytettäviin euribor-korkoihin. Tiistaina kerrottiin alustavasta tulitaukosovusta.

Iltalehti 11.4.2026

Tuloerot kasvaneet lähes puolella maailman väestöstä – aiempaa tarkempi aineisto paljastaa myös alueellisia onnistumisia

Julkaistu: 5.12.2025

Euroopan maissa tulot ovat olleet yleisesti varsin korkeat ja tuloerot suhteellisen matalat, mutta niissäkin eriarvoisuus on kasvamassa. Myös Pohjoismaista Suomessa, Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa tuloerot ovat olleet hienoisessa nousussa. Lähistöltä löytyy kuitenkin hyviäkin esimerkkejä.

Chrisendo, D., Niva, V., Hoffmann, R. *et al.* Rising income inequality across half of global population and socioecological implications. *Nat Sustain* 8, 1601–1613 (2025). <https://doi.org/10.1038/s41893-025-01689-4>

Palkittu taloustieteilijä: Tuloerot kasvavat historiallisen nopeasti, ja syy on etenkin kahden ihmisen

Tuloerot | Palkittu eriarvoisuustutkija Emmanuel Saez kertoo eriarvoisuuden nykyisen, historiallisen nopean kasvun alkaneen vuodesta 1980, pitkälti kahden henkilön ansiosta.

Juha-Pekka Raeste HS

13.6.2024 6:47 | Päivitetty 13.6.2024 10:03

”IHMISKUNTA valitsee itse, minkä verran epätasa-arvoisuutta se haluaa. Sellainen päätös ei tule kuin taivaasta annettuna, vaan jokaisen yhteiskunnan tehtävänä on valita itse.”

Children of Thatcher era have half the wealth of the previous generation

People born in the early 1980s are the first post-war generation to reach their thirties with smaller incomes than those born a decade earlier

1990-luvulla syntyneillä eniten mielenterveysongelmia – edes ikä ei tuo mukanaan helpotusta

Sanonta kuuluu: pojasta polvi paranee, mutta mielenterveysongelmista puhuttaessa näin ei ole. Tuoreen Sydneyn yliopiston tutkimuksen mukaan ihmisten henkinen hyvinvointi on heikentynyt 1950-luvulta lähtien. Mitä tuoreempi sukupolvi on kyseessä, sitä huonommalta tilanne näyttää.

Sydneyn yliopiston tutkimuksessa on käynyt ilmi, että nuorten mielenterveys heikkenee jatkuvasti, eivätkä mielenterveysongelmat näytä paranevan edes, kun ikää karttuu, kertoo New York Post.

Z-sukupolvi on työelämässä yhtä suuri murros kuin tekoäly, sanoo väitöskirjatutkija

TURUN kauppakorkeakoulussa opiskellessaan Valvee näki, kuinka kuormittuneita ja henkisesti pahoinvoivia monet nuoret aikuiset ovat.

Hän päätti tutkia pro gradussaan, miten organisaatiot voisivat edistää z-sukupolven työntekijöiden mielen hyvinvointia ja kokemusta työn merkityksellisyydestä.

*Nykyjärjestelmän ongelmat huomioiden sen ylläpitäminen
ei ole perusteltua maapallon elinkelpoisuuden
kustannuksella.*

Myös oikeusjärjestelmien tulisi kaikin tavoin edistää irtautumista maapallon rajat ylittävästä kuluttamisesta.

Verosääntelyn potentiaali kestävyys siirtymässä

■ Resilienssi ■ Paikallisuus ■ Ympäristöystävällisyys ■ Kohtuullisuus

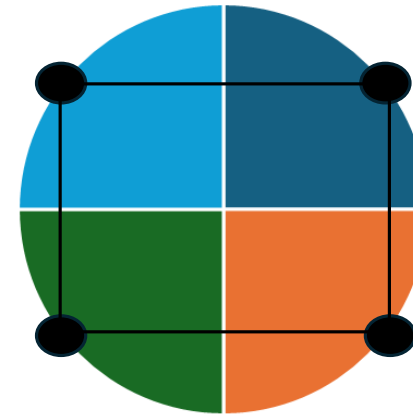
Verosääntelyn potentiaali
kestävyyssiirtymässä

■ Resilienssi ■ Paikallisuus ■ Ympäristöystävällisyys ■ Kohtuullisuus

Erittäin hyvä

Verosääntelyn potentiaali
kestävyyssiirtymässä

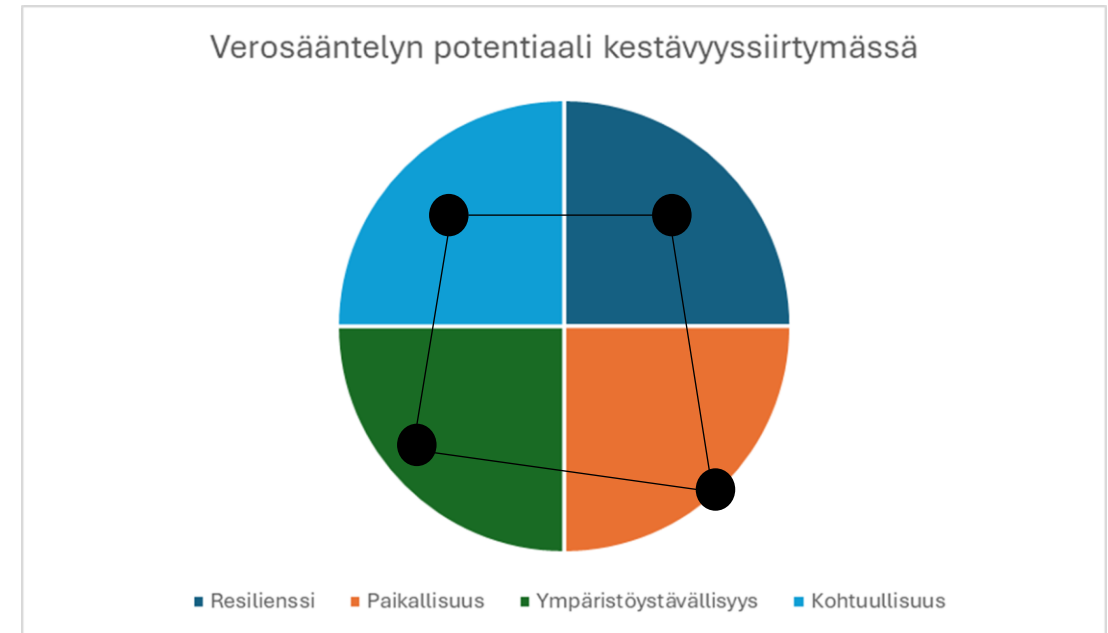

■ Resilienssi ■ Paikallisuus ■ Ympäristöystävällisyys ■ Kohtuullisuus

Erittäin heikko

Esimerkkejä

Yleisen arvonlisäverokannan korotus

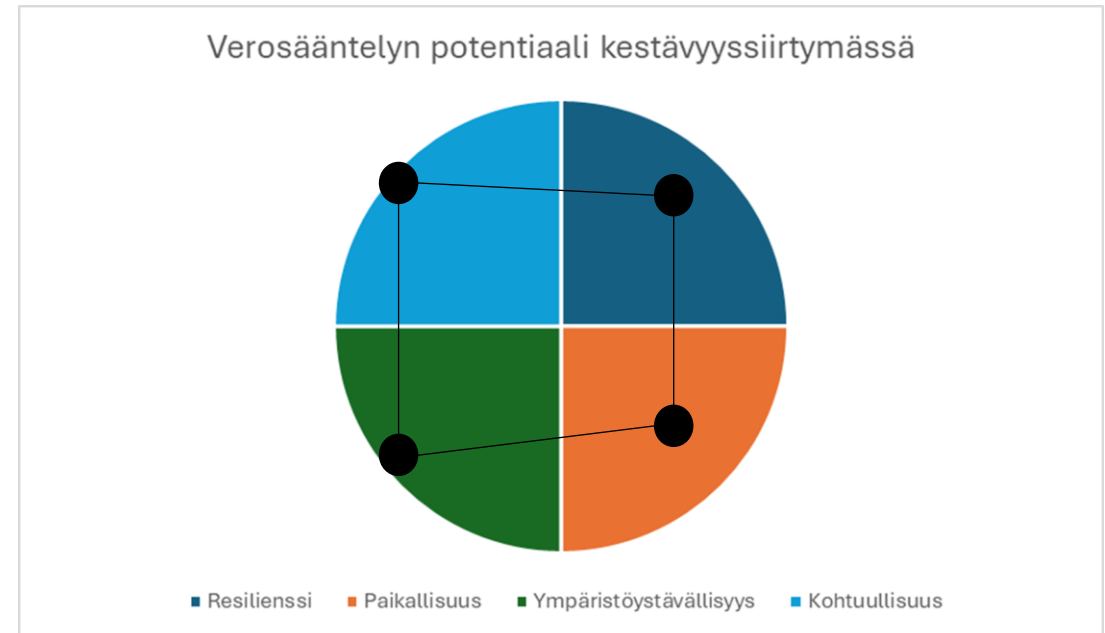
Esimerkkejä

Polttoainevero

Esimerkkejä

Yhteisöveron alentaminen

Esimerkkejä

- Verotuksen painopisteenä epäekologiseen tuotantoon kohdistuvat verot + varakkaimpien verotus: työn, varallisuuden, perintöjen ja lahjojen (tässä kv-yhteistyö tärkeää)
- Itsensä työllistävien verotus minimiin, erityisesti ekologisessa ja resilienssiä vahvistassa toiminnassa (myös toisen työllistämisestä palkitseminen)
- Kohdistetut verohuojennukset, esim. lahjoituksista kestävyys siirtymää edistävälle toimijoille

Neutraalia verojärjestelmää ei ole olemassa

